

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

[Ḥamishah Ḥumshe Torah]

‘im targum Onkelos, u-ferushe Rashi u-ve’ur ye-targum Ashkenazi

Sefer Ba-midbar

Premsla, Yitṣḥaq Itsaḥ ben Tsevi Hirsh

Ofenbakh, 569 [1808 oder 1809]

דף

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-10257

פינחס כו כז

יִרְדְּנָא דִּירִיחוֹ: סד וּבְאֵלֶּהָ לֹא־הָיָה
אִישׁ מִפְּקוּדֵי מִשְׁהוֹ וְאֶהְרֹן
הִכְהֵן אֲשֶׁר פָּקְדוּ אֶת־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל בְּמִדְבַר סִינַי: סה כִּי־
אָמַר יְהוָה לָהֶם מוֹת יָמָתוֹ
בְּמִדְבַר וְלֹא־נֹתַר מֵהֶם אִישׁ
כִּי אִם־כָּלֵב בֶּן־יִפְנֶה וַיהוֹשֻׁעַ
בֶּן־נּוּן: ס וּתְקַרְבְּנָהּ
בָּנוֹת צִלְפַחַד בֶּן־חֶפְרָה בְּנֵי־גִלְעָד
בְּנֵי־מְכִיר בְּנֵי־מְנַשֶּׁה לְמִשְׁפַּחַת
מְנַשֶּׁה בְּנֵי־יוֹסֵף וְאֶלֶּהָ שְׁמוֹת
בָּנָתָיו מִחַלְהָ נָעָה וְחַגְלָה
וּמִלְכָּה וְתַרְצָה: ז וְתַעֲמֹדְנָה
לְפָנַי מִשְׁהוֹ וּלְפָנַי אֲלַעֲזֵר הַכֹּהֵן
וּלְפָנַי

תרגום אשכנזי קנג

קינדערן ישראל'ו פֿאַרנענאַמט-
מען: (סד) מאנטער דיזען
וואר קיין מאן, פֿאן דער
פֿאַריגען מוזטרונג, וועלכע
משה אונד דער פרוזטער
אהרן, אין דער וויזטע סיני,
מיט דען קינדערן ישראל'ו
פֿאַרנענאַממען: (סה) דען
דער עוויגע האַטטע איבער
זיא דען אויזשפרוד געטהאן,
זיא זאללטען אין דער וויזטע
שטערבען: עז בליב אל'אָ
קיין מאן פֿאן איהנען איבריג,
אויסער כלב זאָהן יפֿנה, אונד
יהושע זאָהן נון:

כו (ס) דיא טאַכטער
צלפֿחד, זאָהנז
חפֿר, זאָהנז גלעד, זאָהנז
מכיר, זאָהנז מנשה, פֿאן
דען שטאַממען מנשה זאָהנז
יוסף: דיזע זיינע טאַכטער,
וועלכע מחלה, נעה, חגלה,
מלכה אונד תרצה היסען
קאַמען הערצו: (ז) טראַטען
אויף פֿאַר משה, פֿאַר דעם
פרוזטער אלעזר, נעבומ

ר ש י

עשרים שנה היה בני כחלה שנאמר איש לפי
פקודיו יומן כחלתו: (סד) ובאלה לא היה
איש וגומר אבל על הנשים לא נגזרה גזרת
המרגלים לפי שהן היו מחבבות את הארץ
האנשי' אומרים נתנה ראש וכשזכה זכריה
והנשים אומרות תנה לנו כחלה לכך נסמכה
פרשת בנות כלפחד לכהן:

כו (א) למשפחות מנשה בן יוסף. למה
נאמר והלא כבר נאמר בן מנשה
אלא לומר לך יוסף חבב את הארץ שנאמר
והעליתם את עבמותי וגומר ובנותיו חבבו את
הארץ שנאמר תנה לנו כחלה ללמדך שכו
כלם כדויקים שכל מי שמעשיו ומעשה אבותיו
סתומין

קדם משה וקדם אלעזר פֿהנא
קדם 39 א

תרגום אונקלוס

וירדנא דיריחו: (סד) ובאליו לא
היה גבר מומניגי משה ואהרן כהנא
די מננות בני ישראל במדברא דסיני:
(סה) ארי' אמר יי להון מימת ימותון
במדברא ולא אשתאר מנהון איגש
אלהון כלב ברי'פנה ויהושע ברי'נון:
כו (א) זקריבא בנת צלפחד ברי'
חפֿר ברי'גלעד ברי'מכיר
ברי'מנשה לזרעית מנשה ברי'יוסף
ואליו שמתת בנתיה מחלה נועה
וחגלה ומלכה ותרצה: (ז) וקטא
לט א (4)

נעבט אללען פֿירומען אונד
 דער גאנצען געמיינע : פֿאָר
 דעם איינגאנגע דען שטייט
 צעל'טו , אונד שפראכען :
 (ג) אונזער פֿאָטער אונט אין
 דער וויזטע געשטאָרבען : ער
 איזט אָבער ניכט אונטער
 דעם אָנהאַנגע דען קרח גע-
 וועזען , דיא זיך ווידער דען
 עוויגען עמפֿאָהרט האָבען :
 זאָנדערן שטאַרב אין זיינער
 זינדע , אונד דראָט קיינע
 זאָרונע דינטיערר אָסען :

וּלְפָנַי הַנְּשִׂאִים וְכָל־הָעֵדָה פְּתוּחָה
 בְּאֵהֶל־מוֹעֵד לֵאמֹר : גְּאֲבִינוּ מִתּוֹ
 בַּמִּדְבָּר וְהוּא לֹא־הָיָה בְּתוֹךְ
 הָעֵדָה הַנּוֹעֲדִים עַל־יְהוָה
 בְּעֵדֶת־קֶרַח כִּי־בָחַטְנוּ מִתּוֹ
 וּבָנִים לֹא־הָיוּ לוֹ : לִמָּוֶה יִגְרַע
 שֵׁם־אָבִינוּ מִתּוֹךְ מִשְׁפַּחְתּוֹ כִּי

(ד) וואָרום זאָלל דער נאָמען אונזרען פֿאָטערן , ווייל ער קיינען זאָהן האָט , אין דעם
 געשלעכטורעניזטער אויזגעקן ?

ר ש י

תרגום אונקלוס

סתומין ופרט לך הכתוב בלשון אשכנזי
 לשבח קרי זה לדיק בן לדיק ואם יחבו לנגחי
 כגון בן ישמעאל בן נתניה בן אלישבע (מלכים
 ב' כ"ד) בידוע שכל המכרים עמו השעים היו:
 מחלה וכועה וגומר . ולהלן הוא אומר
 ותהיינה מחלה ותרגלה מניד שכלן שקולו' וו
 כולפיקך שנה את סדרן : (ב) לפני משה
 ולפני אלעזר . מניד שלא עמדו לפניום אלא
 בשנת הארבעים אחר שמת אהרן . לפני משה .
 ואחר כך לפני אלעזר אפסר אם משה לא
 ידע , אלעזר יודע אלא סרס המקרא ודראו דברי רבי יאשיה אבא חנן משם רבי
 אלעזר אומר בבית המדרש היו יושבים ועמדו לפניו (ג) וכוא לא היה וגומר . לש
 שהיו באות לימר בחטאי מת נוקקו לומר לא בחטאי מתלוננים ולא בעדת קרח שהיו על הקדש
 ברוך הוא לא בחטאי לבדו מת ולא החטיא את אחרים עמו רבי עקיבא אומר מקושש עניש
 היה ורבי שמעון אומר מן המעפילים היה : (ד) למה יגרע שם אבינו . אט

וּקְרַם דְּבַרְכֵיבָא וְכָל־כְּנִשְׁתָּא בְּתַרְע
 בְּשִׁבְנוּ וּמְנָא לְמִימְד : (ג) אָבִינוּ מִתּוֹ
 בַּמִּדְבָּרָא וְהוּא לֹא־הָיָה בְּנוֹ כְּנִשְׁתָּא
 דְּאֲזַרְכְּנוּ עַל יוֹי בְּכַנְשֵׁתָא דְּקַרְחָא אֲרִי
 בְּחֻבְיָה מִיַּת וּבְנִין לֹא־הָיוּ לֵיהּ :
 (ד) לָמָּא יִגְרַע שֵׁם־אָבִינוּ מִתּוֹ
 וְרַעֲיָתִיה אֲרִי לִית

באור

כו (ג) והוא לא היה, הוצרכו לאמר זאת כי חטבו שלא ייראו בני הטעדים על ה' חלק
 בחרן . (חכ"ע), ודעת הרמב"ן שאמר ככה בעבור שחטבו שמרע ה' ה' אבא עדת
 קרח יותר מכל החוטאים שמתו במדבר שהם היו הקמים כנגדו וכפרו בכל מעציו וחטבו אולי
 בשגחתו אתם יאמר אל יהי לי מושך חסד וחל יהי סוקן ליתומיו יזכר עון אבותם אל ה' על כן
 הודיעוהו כי לא ה' מהם, ורעו עוה אלו במתי המגפה אבל במדבר מת על משתו, וטעם
 כי בחטאי מת, אמרו מת במדבר בעונו שלא זכה לכנס לארץ, או כדברי הלוי המאורר ו' לשפ'
 שהיא דבק עם ובניט לא היו לו כאשר יאמר היום, לפלני אורע כך וכך בעונות עכ"ל הרמב"ן
 ו' . [א"ה, וכן הטעם מסכים עם דבריה' יהודה המאורר, כי מלת מת משמדת בטעם
 זקף, והנכון בדרך הפשט ע"פ מאמר ר"ל אין מיתה בלא חטא יכלומר אין לך מיתה שלא חטא
 לכפר על החטא, אלכך נגודה מיתה על האדם] : (ד) כי אין לו בן, באורו וכי מפני שאין
 לו בן יגרע שם אבינו מתוך משפחתו, וטעם כי כטעם בעבור, וסוף אמרו שגטת כלפסד
 סכמנית

פינחס כז

תרגום אשכנזי קנד

אין לוי בן הנחל לנו אחזה בתוך
 אחי אבינו: ה ויקרב משה
 את משפטן לפני יהוה: פ
 ויאמר יהוה אל משה לאמר:
 בן בנות זלפחד דברת נתן
 להם אחות נחלה בתוך
 אחי אביהם והעברת את
 נחלת אביהן להן: ח ואל בני
 ישראל תדבר לאמר איש כי
 נ' רכתי ימות

גיב אונז פיל מעהר אין
 אייגענטהום, אונטער דען
 ברידערן אונזרען פאטערן:
 (ה) משה בראכטע איהרע
 רעכטזאכע פאר דען עויגען:
 (ו) אונד דער עויגע שפראך
 צו משה, וויא פאלגט:
 (ז) דיא טאכטער זלפחד
 האבען רעכט גערעדעט, דוא
 זאלזט איהנען אין אייגען
 מחימלי יפען ערבגוט אין
 ריימען אונטער איהרען
 פאטערן ברידערן: אינד
 אלוז דאן ערבגוט איהרען
 פאטערן אן זיין ברייגען:
 (ח) דען קינדערן ישראל:
 שטירבט

אבער מאכע פאלגענדען בעקאנט: ווען יעמאנד שטירבט

תרגום אונקלוס

רש"י

לית ליה בר הכה לנא אחסנא בגו
 אחי אבינא: (ה) וקרב משה ית
 דייקת קדם יי: (ו) ואמר יי עבד משה
 למיטר: (ז) יאות בנות זלפחד מטלון
 נתן נתן להן אחידת אחסנא בגו
 אחי אביהן ותעבר ית אחסנת אביהן
 להן: (ח) ועם בני ישראל תמליל
 למיטר גבר ארי ימות

אכו במקום בן עומדות ואם אין הנקבות
 חשובות זרע תתיבס אמינו ליבס: כי אין לו
 בן הא אם היה ליונן לא היו תובעות
 כלום מגיד שחכמיות היו: (ה) ויקרב משה
 את משפטן נתעלמה הלכה ממנו וכחן נפרע
 על שנטל עטרה לומר והדבר אשר יקשה מכס
 תקריבון אלי דבר אחר דאמרה היתה פרה
 זו להכתב ע"י משה אלא שזכו בנות זלפחד
 ונכתבה על ידן: (ו) כן בנות זלפחד דוברות
 כתרגומי יאות כן כתובה פרה זו לפני במרום
 מגיד שראתה עינם מה שלא האתה עיני של
 משה: כן בנות זלפחד דוברות יפה תבעו
 נתן נתן. שני חלקים חלק אביהן שהיה
 מיוצאי מכרים ושלקו עם אחיו בנכסי חפר: והעברת לשון העברה (ס"א) עברה הוא
 בני

באור

חכמיות ודרשניות היו, תחלה אמרו למה יגרע עם אבינו וגו' כוונתו על יבוס אמן, ע"ד וליא
 ימשה שמו מישאל (דברים כ"ה ו'), ואח"כ אמרו תנה לנו אחזה, כוונתו בלשונם מה שהיה בדעם
 לומר אם אנו כזרע נחשבות תנה לנו אחזה לרשת במקום בן: (ז) כן בנות זלפחד דברת,
 כן הוא תאר הפעל, כתרגומי יאות: בהך אחי אביהם, המ"ס במקום ט"ן, כמו עשיתם
 עם המתים (רות א' ח'), פי' עשיתן: והעברת, מה שהיה ראוי שיקח הוא תקחנה כן
 (דברים ע'), וכן משמע מדברי רז"ל (ב"ב דף ק"ט ע"א), שדרשו לשון והעברתם על העברה
 מהאוי לורש לאינו ראוי: ולדעת רש"י ז"ל בלשון האחרון (והוא ע"פ תנחומא) באמר בנות לשון
 העברה, על שם שהיא מעברת את הנחלה משנת לשנת, שבעה ובעלה יורשין אותה, שלח
 כאמר

תרגום

א-ב שטירבט , אונד קיינען זאָהן
הינטערלאָסט , זאָ זאָלל'ט
איהר זיין ערבע אָן זיינע
טאָטער ברינגען : (ט) האָט
ער קיינע טאָטער : זאָ
זאָלל'ט איהר זיין ערבע זיינען
ברידערן איינגעבען : (י) האָט
ער קיינע ברידער : זאָ איכר-
געבט זיין ערבגוט זיינען
פֿאַטער ברידערן : (יא) ווען
אַבער אויך דער פֿאַטער קיינע
ברידער האָט : זאָ איכרגעבט
זיין ערבגוט דעם נאָכזען
אַנפֿער וואָנרטען אויז זיינעם

יָמוֹת וּבֵן אֵין לוֹ וְהַעֲבַרְתֶּם אֹתוֹ
נַחֲלָתוֹ לְבָתּוֹ : וְאִם-אֵין לוֹ
בֵּת וְנָתַתֶּם אֹת-נַחֲלָתוֹ לְאֶחָיו
יְוָאִם-אֵין לוֹ אֲחִים וְנָתַתֶּם אֹת-
נַחֲלָתוֹ לְאָחֵי אָבִיו : יֵא וְאִם-אֵין
אֲחִים לְאָבִיו וְנָתַתֶּם אֹת-נַחֲלָתוֹ
לְשֹׂאֲרוֹ הַקָּרֵב אֵלָיו מִכּוֹשֵׁפְתָהוּ
וַיִּרְשׁ אֹתָהּ וְהָיְתָה לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל

געשר'עכטע , דאָס דווער ען בעוויטצע : דווען זאָלל'ט דען קינדערן ישראָל'ס
לחקת

רש"י

תרגום אונקלוס

יָמוֹת וּבֵר לִית לִיה וְתַעֲבִרֶן אֹתוֹ
אֲחִסְנִיתִיה לְפִרְתִּיה : (ט) וְאִם לִית
לִיה בֵּרְתָא וְתַתְּנוּן יֵת-אֲחִסְנִיתִיה
לְאֲחֹהֵי : (י) וְאִם לִית לִיה אֲחִיו וְתַתְּנוּן
יֵת אֲחִסְנִיתִיה לְאֲחֵי אָבִיהֵי : (יא) וְאִם
לִית אֲחִיו לְאָבִיהֵי וְתַתְּנוּן יֵת אֲחִסְנִיתִיה
לְקָרִיבָא קָרִיב לִיה טוֹרְעִיתִיה וְגַבְתָּ יֵתָּה וְתַחֵי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל לְגִוּתָּ

בני שאיט מוכיח בן לירשו . דבר אחר על שם
שהבת מעבדת כחלה משבט לשבט שכנה ובעלה
יורשין אותה שלא תסוב כחלה לא כשטובה אלא
לאותו הדור בלבד . וכן והעבדתם את כחלתו
לכתי . ככולן הוא אומר ונתתם ובבת הוא
אומר והעבדתם : (יא) לשארו הקרוב אליו
משפחתו ואין משפחה קרויה אלא משפחת
האב

באור

באמר ולא תסוב כחלה אלא לאותו הדור בלבד , והפרשה הזאת היא מצוה לדורות , כמו שאמר
להלן , והיתה מבני ישראל לחקת משפט (פסוק י"א) : (ח) ובו אין לו , הא אם יש לו בן הא
קודם לירושא בנחלת אביו , וכן יליף לה במדק יש נחילין (דף ק"י) : (ט) לאחיו , מן האב
אין מן האם . (ראב"ג) , ולא כן אמרו חז"ל שהאסין מן האם לא נחילין ולא נחילין , שאין משפט
האם קרוי משפחה : וכפי קבלתם ז"ל האב קודם לאחים לירש את בנו , וכתב הרשב"א ז"ל
והכתוב לא הזכיר זה , והטעם כי במשפטי הירושא כל נחיל טחל , כי הקורבה שזה , וכן
שומר הכתוב שהבן יורש את אביו גם האב יורש את הבן (ודבריו תמוהי' שהרי שנינו במשנה
(שם דף כ"ח) , שיש נחילין ולא נחילין , כגון האשה את בניה והאשה את בעלה ואחיו האם ,
זאך יאמר הרב ז"ל שכל נחיל טחל , ועוד שאף אם הדבר ברור שהאב יורש את הבן , כן
שאחי האב יורשים את הבן , והיא בקורבה קודם להם , מ"ע הי' לו להזכיר שהאב קודם לאחי
הבן , כמו שקבלו חז"ל , כי יתכן שלא ינחיל האב אלא במקום שאין לבן אח : ועוד כי הירושא
בשלישלת הורע בחיובי חלבי לא בנרדיון , אם כן ונתתם את כחלתו לאחיו משום כחלה , שאב
יורש בקבר , ומוטב תבא לאחים , אבל לא רנה לומר ואם אין לו בת ונתתם את כחלתו לאביו ,
כי דרך ברכה ידבר ולא בנכרתיים , (ר"ל שכל הירושא המכר בכתיב הוא יורש דרך ברכה ,
ואולם האב הנחיל את בנו אין זו ברכה לגמל) : ואולי לא הי' זה גבאי הארץ שינחיל האב את
הבן

לַחֲקֹת מִשְׁפָּט כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה
 אֶת-מֹשֶׁה : פ
 וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עֲלֶה
 אֶל-הַר הָעֵבְרִים הַזֶּה וּרְאֵה
 אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְבְנֵי
 יִשְׂרָאֵל : יג וּרְאִיתָהּ אַתָּה
 וְנֹאסַפְתָּ אֶל-עַמִּיךָ גַּם-אַתָּה
 כַּאֲשֶׁר נֹאסַף אֶהְרֹן אֶהְיֶה :
 כאשר

איינע רעכטזעפער אַרדנונג
 זיין, וויא דער עוויגע דעם
 משה בעפֿאָהלען: (יב) פֿערנר
 שפראך דער עוויגע צו משה,
 שטייגע אויף דיזען בערג
 עברים: אונד בעזיהע פֿאָן
 דאָ דאָן לאַנד, וועלכען איך
 דען קינדערן ישׂראל'ן איינ-
 געבע: (יג) ווען דוא עו בע-
 זעהן האַזט, זאָ זאָלזט אויך
 דוא צו דינעם פֿאַלקע איינ-
 געטהאָן ווערדען: וויא שאָן
 דיין ברודער אהרן איינ-
 געטהאָן וואָרדען: ווייל

תרגום אונקלוס

לגזירת דין פֿמא די פֿקיד יי ית-
 משה: (יב) וַאֲמַרְי לְמֹשֶׁה סַק לְטוּרָא
 בְּעֵבְרַיִ הַרְיִן וְחַזֵּי יַת אֶרְעָא דִּי יְהֻבִית
 לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל: (יג) וְתַחֲזִי יַתְּהָ וְתַתְּפַנְשׁ
 לְעַמִּיךָ אַף-אַתָּה פֿמא דְאֶתְפַנְשׁ אֶהְרֹן
 אַחֲרֶיךָ : כמא

רש"י

האב: (יב) עלה אל הר העברים למה
 כסמכה לכאן כיון שאמר הקדוש ברוך הוא
 נתן נתן להם אמר אותי בזה המקום להנחיל
 שמה הותרה הגזרה ואכנס לארץ אמר לו
 הקדוש ברוך הוא גזירתי במקומה עומדת
 דבר אחר כיון שכנס משה לנחלת בני גד ובני
 ראובן שמת ואמר כמדומה לי שהתר לו כדרו
 משל למולך שגור על בני שלא יכנס לפתח פלטיץ
 שלו ככנס לשער והוא אחריו לחצר והוא אחריו
 אמר לו בני מכאן ואילך אתה אסור:
 משה למיתתו של אהרן דבר אחר אין אתה
 אותי עדיין לא הגיע זמנכם להפטר מן העולם
 שנגזרה גזרה על דור המדבר למות במדבר
 סורחטו שלא יאמרו אף הוא מן הממרים היה
 קלקלה ואחת אכלה פני שביעית וכולי אף כאן בכל
 מקום שהזכיר מיתתו הזכיר סורחטן להודיע
 שלא

באור

הבן עכ"ל: ר"ל שלא היה בכל באי הארץ איש שמת בלא בן ובלא בת, ולכך לא הזכיר הכתוב
 הענין הזה בפירושו, ור"ל דרשו קדימת האב לאחים מלישנא דקרא (שם ק"ט ע"ב): (יב) הר
 העברים הוזה, שם ההר הזה הר בני, כאשר פירש בסדר האזינו ובואת הברכה, וקראו אותו
 הר העברים מפני שהוא על מעברות הירדן, ומשם יעברו אל ארץ כנען, כאשר אמר כאן אשר
 על פני ירחו, ושם עברו את הירדן: ואיכנה מנה שיטתו הקב"ה לעלות עתה על ההר, כי אם
 הודעה שהוא יעלה אל הר העברים ויראה את הארץ, בעבור שזוהו על חלוקת הארץ הודיעו
 כי לא על ידו תחלק, וכן קח לך את יהושע איכו מנה שיעשה בן מיד, כי אם בבוא יומך תקח
 את יהושע, והשלים הכתוב לספר שיעשה בן משה לזמנו בלב שלם, והוא העשייה אשר הזכיר
 בעת פטירת משה: (מלשון הרמב"ן ז"ל): (יג) וראויהו אחת, וכאשר תראה אותה, איך
 אהספת אל עמך: כאשר נאסף אהרן, הזכיר מיתת אהרן לפי שיזכיר הקטא שכתבנו בו
 שניהם

(יד) וייל איהר מיר צוויידער געהאנדעלט, אין דער וויזטע צין, כ"ם האדער דער גע- מיינע, דא איהר מיד ביי- גערענגנהייט דעז וואסערן האטטעט פאר איהרן אויגען הייליגען זאללען: דיעזע זינד דיא האדערוואסער צו קדש אין דער וויזטע צין: (טו) משה אבער שפראך צום עוויגען: (טו) דער עוויגע, גאטט זאללער גיוזטער, זאללען פליישען: גערוהע

יד כאשר מריתם פי במדבר צן במריבת העדה להקדישני בפנים לעיניהם הם מריבת קדש מדבר צן: ס טו וידבר משה אל יהוה לאמר: טו יפקד יהוה אלהי הרוחת לכל בשר

איש איינען

אזלער גיוזטער, זאללען פליישען: גערוהע

רש"י

תרגום אונקלוס

(יד) קטא דסריבתון על מימיו במדברא דצין בטצות פנימא לקדשותי בטמא לעיניהו אינן מי טצנת רקם טדברא דצין: (טו) ומיל משה קדם יי למיטר: (טו) יטני יי אלקא רותיא לכל בשרא גברא

שלא היתה בהם אלא זו בלבד: (יד) הם מי מריבת קדש הם לבדם ואין בהם עון אחר דבר אחר הם שהמרו במרה הם היו שהמרו בים סוף הם ענמם שהמרו במדבר צין: (טו) וידבר משה אל ה' וגומר: להודיע שנתן של נדיקים שבשפתותי מן העולם מניסין נרכין ועוסקין בכרכי נבור: לאמר: אחר לו השיבני אם חתה ממנה להם פרכס אם לאו: (טו) יפקוד ה' כי שמע משה שאמר לו החקים תן נחלת כלפחד לבנותיו אחר הגיע משה שאתבע כרכי שירשו בני את גדולתי אחר לכתי כדתי הוא והושע ליעול שכה שמושו שלא יאכל פריה (משלי כ"ד): אלהי הרוחות למה נאמר אחר לפניו רבוט של

למה נאמר אחר לפניו רבוט של

באור

עליהם: (יד) כאשר מריתם פי, כבר מפורש בפ' חקת באר היטב: (טו) יפקוד ה' לשון מני אף בבגין הקל, כמו ויפקד שר הטנאים את יוסף (בראשית מ' ד'), ואמר בלשון נסתר יפקוד אף שהיה מדבר לפני ה', דרך כבוד, כמו אדוני שאל את עבדו (שם מ"ד י"ט), ואמר כל אדוננו (שמואל א' ט"ז ט"ז) ובאור הכתוב יין ה' פקיד על העדה, כי הוא אלהי הרוחות וידע מחשבות בני האדם פי הוא הראוי להנהיג את עמך, ומאמר אלהי הרוחות לכל בשר הוא מאמר מוסגר, וכן תסכים הנגינה: ויפה מדרש המקרא הזה במדרש תנחומא, כשם שאין פרטופותיהן של בני אדם שוין זה לזה, כך אין דעתם שוין זה לזה, אבל יש לכל אחד דעה בפני עצמו, וכן הוא אומר לעשות לרוח משקל ומי' תקן במדה, כל צריה וצריה יש לה דעה בפני עצמה, אזור משה לפני הקב"ה אתה אלהי הרוחות לכל בשר גלגל וידוע לפסוק דעתם של כל אחד ואחד, ואין בכל בניך דומה זה לזה, בבקשה ממך אם בקשת למנות עליהם מנהיג, מנה עליהם איש אשר רוח אלהים בו, שיהיה כובל לכל אחד לפי דעתו: וחומר הפרשיות כך הוא כדרש ס' ובספרי, כיון שמע משה נתן תקן להם, ה' שטר שנתרבה לו הקב"ה, אחר הרכי ככנס את ישראל, אחר לו הקב"ה גזירתי במקומה עוודת, עלה אל הר העברים וגו', אין אתה יפה מאחך שוב אומר משה הרי השעה שאתבע את כרכי, אם הצנות יורשות גדון הוח שירשו בני את כבודי, אחר לו הקב"ה טבר תתנה יאכל פרי, בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה

אִישׁ עַל-הָעֵדָה: יִי אֲשֶׁר-יֵצֵא
 לְפָנֵיהֶם וְאֲשֶׁר יבֹא לְפָנֵיהֶם
 וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יבִיאֵם
 וְלֹא תִהְיֶה עֵדוּת יְהוָה כְּצֵאן
 אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רָעָה: יִי וַיֹּאמֶר
 יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה קְהֵלֵךְ אֶת-
 יְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן אִישׁ אֲשֶׁר-רוּחַ
 בּוֹ וְסִמַּכְתָּ אֶת-יָדְךָ עָלָיו:
 וְהָעִמַּדְתָּ אֹתוֹ לְפָנַי אֶלְעֶזֶר

הכהן

איינען מאן איבער דיא
 געמיינע צו זעטצען: (יז) דער
 פֿאַר איהנען הער אויז אונד
 איינגעהע, אונד זיז אויז
 אונד איינפֿיהרע: דאָמיט דיא
 געמיינע דעז עוויגען ניכט וויא
 שאַפע אָהנע הירטען בלייבען
 מאַגע: (יח) דער עוויגע
 שפראך צו משה, נים יהושע
 זאָהן נון צו דיר, איינען מאַן,
 דער גייזט האַט: אונד לעגע
 דינע רֶאָנד אויף איהן:
 (יט) שטעללע איהן זאָרען
 פֿאַר דען פֿרויטער אלעזר,
 אונד

רש"י

תרגום אונקלוס

של עולם גלוי לפניך דעתו של כל אחד ואחד
 ואיך דומין זה לזה מכה עליהם מכה כי היא
 סובל כל אחד ואחד לפי דעתו: (יז) אשר יבא
 לפניהם. לא כדרך מלכי האומות שישבים
 בבתיהם ומשחקין את חילותיהן למלחמה
 אלא כמו שעשיתי אני שכלחמתי בסיון ועני
 שנאמר אל תירא אותו וכדרך שעשה יהושע
 שנאמר וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה
 וגו' (יהושע ה') וכן גדוד הוא אומר כי הוא
 יוצא ובו לפניהם (שמואל א' י"ח) יוצא בראש
 וכנס בראש: ואשר יביאם בזכותיו: ואשר
 יביאם בזכותיו דבר אחר ואשר יביאם שלא
 לארץ: (יח) קח לך קחנו בדברים אשריך
 לך את זה אתה מכיר: אשר רוח בו. כאשר
 וסמכת את ידך עליו. תן לו מתורגמן אידרנש
 בחיך

גברא על כנשתא: (יז) די יפוק
 קדמיהון ודי יעול קדמיהון ודי
 יפיקינון ודי יעילנון ולא תהי כנשתא
 די כענא די לית להון רעי: (יח) ויאמר
 יי למשה דבר לך ית יהושע בר
 נון ובר דידרנש נכואה ביה ותסמוך
 ית ידך עלוהי: (יט) ותקים יתיה
 לקדם אלעזר
 כהנא

באור

בתורה, יהושע שמש בדן הוא שמש את ישראל, ע"כ: (יז) אשר יצא לפניהם, למלחמה,
 לא כדרך מלכי האומות שישבין בבתיהם ומשחקין את חילותיהם, אלא כמו שעשיתי אני,
 שכלחמתי בסיון ועני, שנאמר אל תירא אותו (במדבר כ"א ל"ה), וכדרך שעשה יהושע,
 וכן גדוד הוא אומר כי הוא יוצא ובו לפניהם (ש"א י"ח), יוצא בראש וכנס בראש (רש"י):
 ולא תהיה, שלא תהיה עדת ה' כצאן אשר אין להם רעה, ואמר עדת ה' בשם במקום הכבו,
 כמשפט לה"ק בכונה מקומות, ועוד שבא לחזק הכונה, בעדה המיוחסת אל השם הנכבד
 לא תהיה כצאן בלא רעה: (יח) קח לך, קחנו בדברי, אשריך שזכית להנהיג בניו של
 מקום: לך, את שדוק לך, את זה אתה מכיר: אשר רוח בו, כאשר שאלת, שיוכל
 להלך כנגד רוחו של כל אחד ואחד (רש"י): וסמכת את ידך, להראות את ישראל שהיא
 במקום

הִבְהִין וּלְפָנַי כָּל־הָעֵדָה וְצִוִּיתִי
 אֹתוֹ לְעִינֵיהֶם : וּנְתַתָּהּ מִהוֹדֶךָ
 עֲרִיו רָמַעַן יִשְׁמָעוּ כָּר־עֲדַת
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל : כֹּה וּלְפָנַי אֲרַעֲוֹר
 הִבְהִין יַעֲמֹד וְשָׂאֵר לֹו בְּמוֹשְׁפֵט
 הָאוֹרִים לְפָנַי יְהוֹה עַל־פְּיֹו יִצְאָה
 וְעַל־פְּיֹו יִבְאוּ הוּא וְכָר־בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל אֲהִיו וְכָל־הָעֵדָה :
 כִּי וַיַּעַשׂ מֹשֶׁה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה

אויז אונד איינגעהן : (כז) משה טהאט , וויא איהם דער עוויגע בעפֿאהלען נאם

תרגום אונקלוס

בְּחִיָּה וְלִקְחָם כָּל כְּנִשְׁתָּא וְתַפְקִי
 נְתִיבָה לְעִינֵיהוֹן : (כ) וְתַתְּמוּ מִוִּזְוֹךְ
 עֲלוּזָהי בְּדִידֵי דִי יִקְבְּלוֹן טִיגִיָּה קָל
 כְּנִשְׁתָּא דְּכַנְיֵי יִשְׂרָאֵל : (כא) וְלִקְחָם
 אֲלַעֲוֹר בְּתַנְא יְקוּם וַיִּשְׁאֵל לִיָּה בְּרִין
 אֲרִיָּא קְדָם וַיַּעַל מִיִּטְרִיָּה יְהוֹן וַיִּקְפֹּץ
 וְעַל מִיִּטְרִיָּה יְהוֹן עָאֲלִין הוּא וְכָרֵי
 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִטִּיָּה וְכָל כְּנִשְׁתָּא :
 (כב) וַעֲבַד מֹשֶׁה כְּקֹא דִּרְפָקִיד וַיִּתִּיָּה

באור

במקומו ועליו סעך (ראב"ע) : (יט) וצויתה אתו לעיניהם , וצוית אתו על ישראל , דע אהם
 בדכנין וטרחנין על מנת שתקבל עליך . (רש"י) ואיטו נכון בעיני הרמב"ן , כי מדרך המוסר
 שיהיה להם בפני עמון בהיותם עוד טרחנין וסרענין , אבל צויתה אתו לעיניהם שיטבו בשנות
 הנגיד והאופט כי בעבור היותו לראש יפקידים בידו ויהיירטו להשתדל מאוד בענינים ולהיות
 בלחם מלחמות ה' ולהזהר בדבר משפט , וזה ראוי להיות לעיניהם כדי שיבטיחו בו וישמעו לו ,
 וכן כונת המתרגם האשכנזי : (כ) ונתחה מהודך , שתכבד אותו לעיניהם ויהיו דברך עמו
 כאשר ידבר עש איש גדול וכבד למלוכה , ועי"ו יבדוהו גם הם , וזה טעם למען שמעו בני
 ישראל : (כא) ולפני אלעזר הכהן יעמד , הכי שאלתך , שאין הכבוד הזה זו מבית אביך ,
 שאף יהושע הא ברך לאלעזר , כענין שאמרתי לך ולא תסוב נחלה ממוטה למטה (תנחומים) :
 ושאל לו , יתכן לומר שענינו אלעזר ישאל בעבורו , אבל עת"ל ויב"ע משמע שהכוונה על
 יקושע

אונד פֿאַר דיא גאַנצע גע-
 מיינע : אונד ערטהיילע
 איהם בעפֿעהלע פֿאַר איהרע
 אויגען : (כ) לענע אויגען
 טהייל פֿאַן דינע מאיעזטאט
 אויף איהן : דאס איהם דיא
 גאַנצע געמיינע דער קינדער
 ישראל'ז געהאָרענע : (כא) ער
 זאָלל פֿאַר דען פּרזטער
 אלעזר טרעטען , אונד איהן
 אום דען אויזשפרוך דער
 אורִים בעפֿראַגען , פֿאַר
 דעם עוויגען : נאָך דעסען בע-
 שיידע זאָלל ער אונד אַללע
 קינדער ישראל'ז מיט איהם ,
 זאָ וויא דיא גאַנצע געמיינע ,

אויז אונד איינגעהן : (כז) משה טהאט , וויא איהם דער עוויגע בעפֿאהלען נאם

רש"י

בחיך שלא יאמרו עליו לא היה לו להרים ראש
 בימי משה : (יט) וצוית אתו . על ישראל
 דע טרחנין הס סרעניס הס על מנת שתקבל
 עליך : (כ) ונתת מהודך עליו . זה קירון עוד
 פניס : מהודך . ולא כל הודך ומנינו למדין
 פני משה כחמה פני יהושע כלבנה : למען
 ישמעו כל עדת בני ישראל . שהיו טהנין בו
 כבוד ויראה כדרך טהנין כך : (כא) ולפני
 אלעזר הכהן יעמד . הכי שאלתך שאלת
 שאין הכבוד הזה זו מבית אביך
 שאף יהושע הא ברך לאלעזר : ושאל לו
 כשיכטרך לנחלת למחמה : על פיו של אעזר :
 וכל העדה סנהדרין : (כב) ויקת'את יהושע .
 לקחו

באור

במקומו ועליו סעך (ראב"ע) : (יט) וצויתה אתו לעיניהם , וצוית אתו על ישראל , דע אהם
 בדכנין וטרחנין על מנת שתקבל עליך . (רש"י) ואיטו נכון בעיני הרמב"ן , כי מדרך המוסר
 שיהיה להם בפני עמון בהיותם עוד טרחנין וסרענין , אבל צויתה אתו לעיניהם שיטבו בשנות
 הנגיד והאופט כי בעבור היותו לראש יפקידים בידו ויהיירטו להשתדל מאוד בענינים ולהיות
 בלחם מלחמות ה' ולהזהר בדבר משפט , וזה ראוי להיות לעיניהם כדי שיבטיחו בו וישמעו לו ,
 וכן כונת המתרגם האשכנזי : (כ) ונתחה מהודך , שתכבד אותו לעיניהם ויהיו דברך עמו
 כאשר ידבר עש איש גדול וכבד למלוכה , ועי"ו יבדוהו גם הם , וזה טעם למען שמעו בני
 ישראל : (כא) ולפני אלעזר הכהן יעמד , הכי שאלתך , שאין הכבוד הזה זו מבית אביך ,
 שאף יהושע הא ברך לאלעזר , כענין שאמרתי לך ולא תסוב נחלה ממוטה למטה (תנחומים) :
 ושאל לו , יתכן לומר שענינו אלעזר ישאל בעבורו , אבל עת"ל ויב"ע משמע שהכוונה על
 יקושע

פינהם כז כח

תרגום אשכנזי קנו

אתו ויקח את יהושע ויעמידהו
לפני אלעזר הכהן ולפני כל
העדה: כג ויסמך את ידיו עליו
ויצוהו כאשר דבר יהוה ביד
משה: חמישי פ לר"ח בחול

נאם יהושע, שטעללטע איהן
פאר דען פריזטער אלעזר
אונד פאר דיא גאנצע גע-
מיינע: (כג) לעגטע זיינע
האנד אויף איהן, אונד ער-
טהיילטע איהם בעפעהלע:
וויא דער עוויגע דורך משה
פערארדנעט:

כח א וידבר יהוה אל משה
לאמר: ב צו את בני ישראל
ואמרת אליהם את קרבני
לחמי לאשיריח גיחתי תשמרו
להקריב

כח (כ) דער עוויגע רעדעטע
מיט משה, אונד
שפראך: (כ) געביטרוהע דען
קינדערן ישראל'ן, אונד
שפריך צו איהנען: מיין
אפפער, נעמליך מיינע
שפיווע דיא מיין פייאר פער-
צעהרט, מיר צום אנגענעה-
יעדען

מען גערובע, מיסט איהר זארגפאלטיג זיין,

תרגום אונקלוס

רש"י

יתיה ודבר ית יהושע ואקימיה קרם
אלעזר כהנא וקרם כל פנשתא:
(כג) ויסמך ית יהוה עלוהי ופקדיה
כמא די מליל יי בידא דמשה:
כח (א) וטליל יי עם משה למימר:
(ב) פקיד ית בני ישראל ותימר
להון ית קרבני לחם סדר לקרבני
לאתקבלא ברעוא תטרון לקרבא

לקחו בדברים והדיעו מתן שכר פהנסי ישראל
לעולם הנא: (כג) ויסמך את ידיו בעין יפה
יותר ויותר ממה שנכטווה שהקדום ברוך הוא
אמר לו וסמכת את ידך והוא עשה בשתי ידיו
ועשאו ככלי מלא וגדוש ומלאו חכמתו בעין
יפה: כאשר דבר ה' אף לענין ההוד נתן
מהודו עליו:

כח (ב) כז את בני ישראל מה אמר
למעלה יפקוד ה' אמר לו הקב"ה
עד שאתה מוכני על בני כיה את בני עלי משל
לבת מלך שהיתה נפטרת מן העולם והיתה
מפקדת לבעלה על בניה כו' כדאיתא בספרי:
קרבני זה הדם: לחמי אלו אמרין וכן הוא אומר והקטירם הכהן המזבח לחם אשה:
לחמי הכתנין לחמי מונחי: תשמרו שיהיו כהנים ולוים וישראלים עומדין על גביו מכאן
למדו

באור

יהושע, והוא כמו ושאל אותן, ומנאנו שאלה עם למ"ד: על פיו יצאו, על פיו של אלעזר
כאשר ישאל במשפט האורים: וכל העדה, סנהדרין (רש"י), וכן פי' הראב"ע בדבר שהיה פרט
לעדה והם הנועדים באהל מועד, כי הזכיר כבר וכל בני ישראל: (כב) ויקח את יהושע,
לקחו בדברים, והודיעו מתן שכר פהנסי ישראל לעה"כ: (כג) ויצוהו, בשמות הנניד
והשופט שיהי' הוא המוכיח והמביא אותם, כאשר פירשתי למעלה על וזויתה אותם בשם רמב"ן:
כח (ב) צו את בני ישראל, אחר שאמר לאלה תחלק הארץ צוה להשלים תורת הקרבנות
שיעשה כן בארץ התמידין והמוספין (מדברי רמב"ן): ארץ קרבני לחמי,
כשעור ואמרת אליהם כה אמר ה' את קרבני לחמי, ובאורו את קרבני שהוא לחמי, דהיינו
המיוסר